

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МЕДИЧНИХ СЕСТЕР У ПИТАННЯХ ЗНЕБОЛЮВАННЯ

А. Е. Литвинова

*ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»*

Освіта медичних сестер в Україні нині є дуже актуальним питанням. Саме від рівня освіченості й компетентності в різних питаннях молодшого медичного персоналу залежить кінцевий результат лікування. Формування компетентності медичних сестер залежить від створення неперервної сестринської освіти, рівня матеріально-технічної бази навчального закладу, якості навчальних програм клінічних дисциплін, практичної роботи медичних сестер, самовдосконалення медичних працівників.

FORMATION OF THE COMPETENCE OF NURSES IN ANESTHESIA ISSUES

A. E. Lytvynova

I. Horbachevsky Ternopil State Medical University

The education of nurses in Ukraine is now a very important issue. The level of education and competence of nurses influences on the final result of treatment. The formation of the competence of nurses depends on the creation of continuous nursing education, the level of material and technical supply of the educational institution, the quality of educational programs of clinical disciplines, the practical work of nurses, self-improvement of medical workers.

Вступ. Адекватне знеболювання є надзвичайно актуальною темою на сьогодні. Формування знань, умінь та навичок медичних сестер значною мірою залежить від комбінування теоретичної та практичної інформації, яка їм надається. У зв'язку з покращенням системи фінансування закладів охорони здоров'я, змінами у чинному законодавстві та співпраці з лікувальними закладами інших країн, оволодіння сучасними методами і формами лікування медичними сестрами постає нині важливим питанням.

Аналіз останніх досліджень з проблеми професіоналізму та професійної компетентності свідчить, що це питання вивчали А. К. Маркова, Ю. О. Приходько, В. І. Юрченко, В. І. Барко. Деякі питання професійної компетентності медичних сестер вивчали В. А. Скакун, Л. О. Борисюк. Але багато питань щодо сутності, структури та особливостей професійної компетентності медичних сестер залишилися недостатньо вивченими.

Основна частина. Професійну компетентність розглядають як одну зі сходинок професіоналізму, сукупність знань, умінь, навичок, способів діяль-

ності, професійно важливих психологічних якостей, необхідних фахівцю для здійснення ефективної професійної діяльності. Для того, щоб знайти своє місце у професійній ієрархії, особистість повинна оволодіти високим рівнем професійної компетентності. Отож, професійна компетентність є не тільки мірилом професіоналізму, а й визначальним фактором, від якого залежить успішність реалізації і соціальних, професійних функцій, і всієї життєдіяльності особистості. У цілому професіоналізм виступає необхідною умовою прояву компетентності, а компетентність є показником ступеня відповідності професіоналізму [1].

Поняття «професійна компетентність» увійшло в термінологію у 80-ті роки минулого століття і вважалось складовою професіоналізму. Термін «професійна компетентність» складається з двох категорій – «професія» і «компетентність». Професія (від лат. *professio* – офіційно вказане заняття) – це вид трудової діяльності людини, яка володіє комплексом теоретичних знань і практичних навичок, набутих у результаті спеціальної підготовки й досвіду роботи. Поняття «компетентність» (від лат. *competens* – від-

повідний, здібний) – це обізнаність, авторитетність, кваліфікованість, ерудованість особистості в певній галузі трудової діяльності [2].

Змістовий аспект поняття «професійна компетентність» охоплює такі характеристики: когнітивну (володіння знаннями); поведінково-діяльнісну (сформованість адекватних способів діяльності та професійної поведінки); мотиваційно-ціннісну (ціннісне ставлення до своєї професії й особистісного зростання), рефлексивну (комплекс навичок самоаналізу, самоконтролю, прогнозування результатів своєї діяльності). При цьому специфіка структури професійної компетентності зумовлена наявністю спеціально-професійних і ключових компетенцій [3].

У розвитку професійної компетентності медичних сестер у питаннях знеболювання паліативних пацієнтів велике значення мають практичні заняття. В. А. Скакун у своїй роботі виділяв такі специфічні особливості практичного навчання:

1. Мета практичного навчання – формування у студентів основ професійної майстерності в галузі певної професії.

2. Основою практичного навчання є коефіцієнт продуктивності праці, що підлягає розв'язанню навчально-виховних завдань.

3. Змістом практичного навчання є формування у студентів умінь і навичок, характерних для досліджуваної професії.

4. Процес практичного навчання здійснюється на основі тісного взаємозв'язку теорії й практики. Практичні вміння та навички формуються на знаннях, які під час їхнього застосування вдосконалюються, поглиблюються та розширюються.

5. Процес навчання на практиці об'єктивно активніший, ніж під час теоретичного навчання.

6. Для нормального перебігу процесу практичного навчання особливу, найчастіше вирішальну роль, відіграють засоби навчання, насамперед матеріально-технічне оснащення, а також бази практичного навчання [4].

Для підвищення освітнього і кваліфікаційного рівня майбутніх медичних сестер України, який відповідає сучасним міжнародним стандартам і вимогам ВООЗ, у системі неперервної сестринської освіти запроваджено бакалаврський ступінь [5].

Залежно від профілю відділення лікарні, в якому працює медична сестра, перед нею виникає потреба у вдосконаленні власних знань з даної тематики. Якщо перед медичною сестрою постає питання знеболю-

вання пацієнта, то вона повинна володіти такими нормативно-правовими документами:

– наказ Міністерства охорони здоров'я України від 14.02.2012 р. № 110 «Інструкція щодо заповнення форми первинної облікової документації № 003-6/о «Інформована добровільна згода пацієнта на проведення діагностики, лікування та на проведення операції та знеболення»;

– наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.04.2012 р. № 311 «Уніфікований клінічний протокол паліативної медичної допомоги при хронічному больовому синдромі»;

– наказ Міністерства охорони здоров'я України від 07.08.2015 р. № 494 «Про деякі питання придбання, перевезення, зберігання, відпуску, використання та знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів у закладах охорони здоров'я»;

– наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21.01.2010 р. № 11 «Про затвердження Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України»;

– наказ Міністерства охорони здоров'я України від 21.01.2013 р. № 41 «Про організацію паліативної допомоги в Україні»;

– наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.07.2007 р. № 368 «Про затвердження Клінічного протоколу надання паліативної допомоги, симптоматичної та патогенетичної терапії хворим на ВІЛ-інфекцію/СНІД»;

– Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.1992 р. № 2801-XII зі змінами і доповненнями, що були прийняті ВР пізніше;

– Конституція України: ст. 49 та інші, що стосуються охорони здоров'я та особистих прав людини і громадянина.

Основною умовою здійснення практичної підготовки медичних сестер є її безперервність та послідовність проведення після отримання потрібного обсягу практичних знань, умінь та навичок відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня. Практична підготовка проводиться в умовах професійної діяльності під організаційно-методичним керівництвом викладача вищого навчального закладу та спеціаліста з цього напрямку.

У формуванні компетентності в питанні знеболювання медичною сестрою бере участь багато компонентів:

– відповідність навчальних програм клінічних дисциплін;

- достатня кількість годин із даної теми як на теоретичних, так і на практичних заняттях;
- робота в відділеннях невідкладної допомоги з паліативними пацієнтами під час проходження практик;
- володіння нормативно-правовими документами з даної теми;
- проходження курсів із підвищення кваліфікації;
- відвідування прес-брифінгів, семінарів, інформаційних компаній щодо даної теми;
- самовдосконалення знань з цих питань.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Маркова А. К. Основы профессионализма / А. К. Маркова. – М. : Знание, 1996. – 456 с.
2. Приходько Ю. О. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. / Ю. О. Приходько, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2012. – 328 с.
3. Барко В. І. Роль креативності у формуванні професійної компетентності / В. І. Барко // Вісник Національної академії України : зб. наук. праць. – К. : НУОУ, 2010. – Вип. 6 (19). – С. 69–76.

Висновки. Професійна компетентність медичних сестер із різних питань впливає на якість лікування паліативних пацієнтів. Формування компетентності медичних сестер залежить від створення неперервної сестринської освіти, рівня матеріально-технічної бази навчального закладу, якості навчальних програм клінічних дисциплін, практичної роботи медичних сестер, самовдосконалення медичних працівників.

4. Скакун В. А. Организация и методика профессионального обучения : учебное пособие / В. А. Скакун. – М. : Форум - Инфра-М, 2007. – 178 с.
5. Борисюк Л. О. Теоретичні основи професійної компетентності бакалаврів сестринської справи / Л. О. Борисюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2014. – № 31. – С. 36–38.

Отримано 19.07.17